

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

Tract. I. De Fide.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

regulariter viuentes : prælationem verò nullatenus habeant.

- 7 Prælati Ordinum Mendicantium possunt dispensare cum suis super irregularitate, excepta bigamia vera & interpretatiua, & homicidio voluntario si occultum & iustum possunt dispensare à Martino V. etiã in bigamia similitudinaria possunt. 347.

LIBRI SECUNDI

TRACTATUS I.

De Theologica Fide, & oppositis vitiis.

CAP. I.

Quid Fides?

- 1 **S**ignificat promissionem fidelitatis. 2. Eximiationem de alterius constantia in promissis. 3. Conscientia, quæ dicitur in promissis fidei seruandam. 4. Sig. Assensum intellectus, quem præbemus quippiam afferenti propter auctoritatem eius. 5. Ipsum obiectum, quod certa fide credimus.
- 2 Penultima nobis seruit, & est fides, *assensus firmus quem animus præbet alicuius dicto*, ob auctoritatem loci centis 346.
- 3 Fides vna est humana, altera diuina. Diuina dicitur tam ex parte principii, quam obiecti esse supernaturalis. Hinc si credam reuelatis à Deo propter humana motiua, non est diuina sed humana, quia licet obiectum sit diuinum, tamen non principium.

Distin

Distinctio, quod humana non semper certum assensum, sed sæpe opinatiuum contineat. Diuina, autem semper firmum quamuis obscurum. Vnde differt à scientia, quia assensus sciētiae ideò firmus, quia ortus ex clara apprehensione connexionis terminorum, v. c. *Summum bonum est amarum, Deus est summum bonum*. Ergo, Fides autem diuina obscura est, neque inuetur veritatem obiecti, sed vnica ratio, seu motiuum credendi est testimonium summæ veritatis, seu authoritas Dei reuelantis. 346.

Sola fides diuina infallibilem certitudinē habet, 4
quippe Dei autoritate nitēs, quæ mentiri nō potest.

Fides diuina duplex. Habitualis est virtus supernaturalis, inclinans intellectum ad assentiendum firmiter & obscurè omnibus à Deo reuelatis, quatenus ita reuelata sunt. Fides autem actualis, est exercitium fidei. 346.

NB. Fides diuina tripli. em ordinē ad Deum habet. 5
Credimus Deum significat obiectū primarium fidei, Credimus Deo, formalem rationē. Credimus in Deum finem Fidei denotat, quia fides in intellectu sita, obscurè nobis exhibet Deum ad quem per Spem & Charitatem accedere debemus. 347.

CAP. II.

De obiecto, seu subiecto Fidei.

NB. Intellectus assensus obiectum debet esse aliquid complexum, scilicet propositio, V. C. Deus trinus & vnus est. Subiectum autem de quo aliquid dicitur est incomplexum. 1
Materiale obiectū Fidei, est verbū Dei, seu quidquid diuinitus viatoribus obscure reuelatum est.

P 3 V. C.

V. C. Deus est, Deus trinus & vnus est, Filius Dei homo factus est.

Subiectum fidei primum, quod attributionem appellatur, id est, ad quod reliqua omnia in fide referuntur, est Deus. 347.

2 Verbum Dei tripliciter diuiditur: Aliud, quod Deus per se ipsum, nullo legato interueniente reuelatur. Talis vox erat de Cælo Matth. 3. *Tu es Filius meus dilectus.* Aliud per legatum, v. c. prophetas, Patriarchas. 3. per Apostolos.

3 Verbum Dei aliud scriptum, aliud non scriptum siue traditio. Ratio, quia omnis ritè instituta Res publica partim scripto, partim non scripto iure reuelatur. Ergo, Conuenit etiam Rempublicam Christianam, &c. Libri possunt absumi.

NB. Verbum Dei, aliud habet publicam auctoritatem, vt Biblia, traditiones Apostolicæ, Canonica. Aliud priuatim alicui à Deo reuelatur. 348.

4 Ecclesiæ definitiones verbum Dei appellare possunt. Ratio, quod traditio verbum Dei; Qui vocat, me audit. Si quis Ecclesiam non audierit. Vnde sic argumentor. Omnis sermo præcedens ex inuoluntari libili assistentia S. Spiritus, est verbum Dei reuelatum. Sed definitio Ecclesiæ est sermo, &c. Ergo.

NB. S. Gregorius. *Sicut Sancti Euangelii quatuor, sic quatuor Concilia,* (Nicænum, Constantinianum, Ephesinum & Chalcedonense) veniunt me, ac suscipere fateor 349.

Distinctio inter verbum Dei, & definitionem Ecclesiæ.

NB. Ecclesia non accipit nouas reuelationes, assistente Spiritu S. docet, quod verbum Dei scriptum, vel non scriptum, & quod supposititium in de quis verus sensus, &c.

NB. Explicitè iam creditur, quod olim implicite, V.C. Concilium Nicænum canonicum esse. 349. Item, quæ Ecclesia ex vna reuelata, & altera naturali lumine nota propositione deducit, & fidelibus credenda proponit.

NB. Non mirum, quod multus labor infumi debet in definiendis controuersis perscrutando scripturas, siquidem cessante iam miraculorum frequentia, Ordinariis mediis Deus Ecclesiam suam gubernat. Nam idem tempore Apostolorum, vbi cum controuersia Act. 15. orra, vtrum circumcisio & lex Moysis seruanda à gentibus conuersis, magna inter Apostolos conquisitio facta est.

NB Disputationes cõcomitantes sententiam definitiuam Ecclesiæ, non sunt de fide. 350. Sed omnia verba Scripturæ Bibliorum de fide.

CAP. III.

De rationibus seu motivis Fidei diuine.

Asertio I. Ratio formalis fidei diuinæ seu formale principium, quo fidei diuinæ assensus nititur est auctoritas Dei obscure reuelantis: vbi duo continentur: In obiecto formali Dei veritas, & externa reuelatio. Prius illud est principale, quippe valor externæ reuelationis.

Assensus Fidei postulat reuelantis euidenciam non absolute & secundum Essentiam, sed quatenus Deus loquens est: nec postulat euidenciam rei reuelatæ, claram & intuitiuam: nam sic oriretur scientia. Fides autem est argumentum rerum non apparentium. S. Augustin. *Quid est fides? nisi credere quod non vis.* Ratio, quia frustra aliquis testimonio nititur

P 4 ad veri-

ad veritatem sibi persuadendam, quæ vltro apparet, & clarè nota est.

- 2 NB. Fides cum scientia humana de eodem obiecto, diuerso respectu potest consistere, nõ verò cum scientia supernaturali,

NB. Euidencia rei reuelatæ extrinseca & respectiva in ordine scilicet ad reuelantem non parit scientiam rei reuelatæ, sed potest cum obscura fide consistere. 351.

- 3 NB. Fidei assensus licet non obiectiuè etiam subiectiuè quoad intellectum requirit, etiam alia adimicula, scil. Concionatores. item coram Ethnicis maximè consensum, tot 1000 hominum miracula, virtus innocentiam, &c. 352.

Notæ Ecclesiæ, quæ sunt Conditiones sine quibus non; non intrinseca & formalia principia, sed solum quoad res extrinsecas & accidentales corroborantes intellectum. V.

Ad Dei bonitatem & prouidentiam spectat, veram fidem maioribus & urgentioribus signis confirmare, quam vlla falsa religio ornata apparet. Nulla autem est religio, tam grauibus, &c. Ergo hæc ipsa est vera fides. 353.

Sed obiicitur, Dictam ratiocinationem, cuius maior & minor euidens videtur, esse demonstratiuam, qua patitur scientia de veritate propositionis Fidei, quod supra negatum est. Respondeo, In terminis non atheo, sed certam Dei persuasionem habente, ratiocinatione illa exactè apprehensa, generari potest assensum de veritate fidei Catholicæ moraliter certum; sed nõ propriè euidens & scientificum, quippe certæ euidencia, per quã fides excluditur, nasci debet non ex principiis extrinsecis, sed intrinsecis ipsius re-

cognita

gnita, qualis illa, quod innumeri homines à pluribus
seculis tanquam oculari testes asseruerunt, id verum
est: sed innumeri homines &c. asseruerunt Romam
esse vel fuisse; ergo id verum est. Assensus iste, licet
moraliter certus ac indubitatus, tamen est Fidei, non
scientificus, quatenus habetur de Romæ aliquan-
do existente veritate & non præcise de credulitate.

NB. Intellectus viatoris ad assensum fidei diuinæ 4
in genere causæ efficientis indiget auxilio Spiritus S.
Nemo potest venire ad me, nisi pater. &c. Ioan. 16 Ratio.
Assensus diuinæ fidei requirit maximam certitudi-
nem, quam secundum ordinariam Dei legem homo
non potest sufficienter habere ex formali obiecti
principio, quæ est reuelatio Dei, utpote obscura. V.
C. si gentili dicas, Verbum Dei, quod Mattheus, esse
diuinitus reuelatum, non meretur certum assensum,
nam non apparet ipsi, nec extrinseca motiua per se
sufficiencia ad persuadendum sunt non absolute fal-
libilia. Ergo necesse est, adiuuetur Intellectus à Spiri-
tus S. gratia.

N. Licet virtus sit intellectualis, tum requirit
piam affectionem liberæ voluntatis, mouentis intel-
lectum ad assensum, nam certitudo fidei; non proue-
nit ex speculatione obiecti, sed ex determinatione
arbitrij liberi. 354.

Requisita ad conuertendos hæreticos. 1. Indu-
ctio ad pœnitentiam. 2. Bonum exemplum. 3. O-
stendere non in quauis Religione Salutem, sed v-
nam esse veram fidem, in qua salui fieri debeant.
4. Propositio notarum Ecclesiæ veræ, & falsæ absur-
ditates & contradictiones. 5. Motio ad imploran-
dam gratiam Spiritus Sancti.

N. Hæretici solum fide acquisita externis huma-
nis

nis motiuis multa credunt, vi supernaturali infusa, nec propter diuinam reuelationem, hinc in constantes & dissentientes. Hinc S. Hilarius lib. 7. de Trinit. *Dissentio hereticorum confirmat Ecclesiam veritatem.* 355.

§ NB. Etsi ad supernaturalem Fidei assensum requiratur illustratio Spiritus Sancti, tamen non est sufficiens argumentum probandæ fidei, vt Calvinistæ iactant, nam Angelus Sathanæ sæpè transfiguratur se in Angelum Lucis.

C A P. IV.

Vtrum fides diuina discursiua sit.

1 NB. 1. **F**ides diuina non est discursiua circa omnia
2 **o**biecta sua, quia sic daretur processus in
infinitem. Esto enim quod S. Trinitatem esse, discursiue credam, quia id diuinitus reuelatum, tum ipsam reuelationem non possum credere propter aliud, sed immediate sine discursu. Nec inde sequitur, quod per se euidens & nota sit, sicut principia ex scientiis demonstratiuis per se nota sunt ex terminis. Verum in hoc similitudo, sicut principia scientiarum non probantur à priori sed per se nota acceptantur: ita principia credendorum in fide diuina, quæ sunt reuelatio Dei non ostendi debent per aliquod principium per se loquendo, sed supponitur alioquin processus in infinitum. 356.

Per accidens tamen, seu respectu nostri, reuelatio per aliquod tanquam medium seu motiuum potest probari, vt, V. C. Si credas Euangelium S. Matthæ esse verbum Dei, quia Ecclesia assistentiam Spiritus S. habens, id definit.

3 NB. 2. Credibile est, quod omnibus aliis obiectis materialibus humanis intellectus assentiri possit.

per fidem, sine discursu formali. V. C. quod Deus est, quod Trinus propter reuelationem.

NB. 3. Probabilissimè dicitur fidem esse posse 4 discursuam circa pleraq; obiecta materialia mediatra. Talia sunt obiecta, quod Deus trinus & vnus, quod filius Dei incarnatus. V. C. Credo verbū Dei incarnatū, cur? Resp. afferens rationē à priori, ideò credo, quia à prima veritate reuelatum. Cur credis talē reuelationē esse factā? non possum tū aliam rationem afferre: Sed respōdeo. Talia signa extrema mihi proposita esse, vt secundū regulas prudentiæ fidem hanc libe a voluntate cū Dei auxilio acceptarim: & verò Spiritus S. illuminācis gratia certissimè me credere, vt pro hac fide paratus sim mortem oppetere.

Corollarium: Si homo fidelis ita ratiocinetur: Quidquid Deus veracissimus reuelauit, id verū est, sed Deus veracissimus reuelauit se trinū esse in personis, vnū in Essentia: Ergo Deus trinus & vnus est. In hoc discursu, tū maior tū minor propositio, adeoq; etiā Conclusio fide diuina credūtur, quia licet maior propositio etiā naturali lumine euidens sit, assensus tamē fidei non nititur ei⁹ veritate, quatenus naturaliter cognita est, sed quatenus fide releuatū, Deū veracem esse in dicendo. Quamobrē cū omnes propositiones vnico formali principio, scil. diuina reuelatione nitantur, consequens est à fidei habitu provenire. 358.

Caterum si ex vna propositione Fidei, & altera naturaliter tantum euidente conclusio infertur; ea non ad Fidem infusam, sed ad naturalem & acquisitū Theologiæ habitū spectat. V. C. Omnis homo est risibilis, Christus est homo, E. risibilis. Hæc cōclusio per se nō est de fide; Ratio, quia nō ex sola fidei propositione, sed altera etiā naturaliter nota intrinsecè depen-

depen-

dependeat. Secus, si ecclesia definiuit: Tunc enim esset de fide Conclusio, quatenus per os Ecclesiae a Deo reuelatur.

6 NB. Actus Fidei omnes sunt eiusdem speciei, & diuersitas sola est materialis, proueniens ex diuerso modo tendendi in obiectum, tamen sub eadem ratione formali. Quemadmodum enim actus Charitatis circa Deum, circa nos & circa proximum eiusdem speciei sunt, propter vnicam formalem diligendi rationem, quæ est diuina bonitas, quamuis modus tendendi in Deum, & alia obiecta diuersus sit; quia Deum immediatè amamus ex charitate propter seipsum, nos autem & proximum propter Deum, siue in ordine ad Deum. Ita etiam dicendum omnes actus fidei eiusdem esse speciei, propter vnicam rationem assentiendi formalem, quæ est prima veritas reuelans; quamuis modus assentiendi diuersus sit. Nam ipsam veracissimam Dei reuelationem per se ipsam, aut propter seipsam credimus: rem autem reuelatam, puta SS. Trinitatem, Christi incarnationem &c. mediate, ac propter diuinam reuelationem credimus. Ex quo etiam apparet crimen, cui aliquis in naturalibus statuatur habitus principiorum: alius verò habitus scientificus conclusionum, quia sub diuersa ratione formali, seu motiuo tendunt in obiecta sua: nam principijs naturaliter eisdem assentitur intellectus propter terminorum in complexorum perspectam habitudinem; Conclusionibus verò assentitur propter principia seu propositiones præmissas. At verò in fide diuina eadem est ratio assentiendi obiectis omnibus, videlicet diuina reuelatio. 360.

tio. 360.

CAP.

C A P. V.

De Resolutione Fidei.

NB. **F**ides diuina ex parte obiecti ac motiui formalis, resoluitur in authoritatem Dei reuelantis. Credo Deum esse incarnatum, Ecclesie definentis authoritatem intelligibilem esse, quia prima & summa veritas hæc nobis reuelauit. Deum autem veracem nobis reuelasse, ulterius resolui, per fidem probari non potest, nec debet, quia principia resolutionis non probantur sed supponuntur.

Verum in ordine ad nos, reuelatio diuina credibilis, & acceptabilis fit per extrinseca motiua, inter quæ vnum ex præcipuis meritò censetur authoritas & consensus Ecclesie, tot seculis, tanto numero hominum clarissimorum, florentis, item miracula &c. 362.

NB. Alios alijs facilius moueri ad fidem amplectendam, tum propter maiorem Illustrationem Spiritus S. tum propter animi sui simplicitatem, quia de opposito errore persuasionem nullam concernunt. Quæ ratione pueri apud Catholicos, ad vsum rationis peruenerunt, acceptant Fidei mysteria, tanquam diuinitus reuelata, quia natu maiores & prudentes, quos ipsi norunt, ita credere animaduertunt. 362.

C A P. VI.

De Ordine Rerum credendarum.

Inter credenda absolutè primum est, quod Deus sit. Dicitur hoc naturaliter potest cognosci. Resp. 1.ⁱ potest cognosci naturaliter, quod Deus sit author naturæ, & effector huius mundi: sed hæc cognitio non sufficit ad salutem. Sed requiritur vt agnosca-

gnoscamus Deum esse auctorem gratiæ & gloriæ, quod lumine naturali non assequimur, sed supernaturali.

NB. Habitus naturalis scientiæ & infusus fide de Deo, si loquamur de naturali obiecto, possunt simul consistere in eodem intellectu. 362.

Nam qui scientiam acquisitam seu demonstrationem de Deo habet, is nihilominus piè intellectū inclinare poterit, cum Dei auxilio, ut Fide etiam diuina credat, Deum esse authorem naturæ, &c.

- 2 Affert. II. Inter Speciales articulos Fidei non est aliquis Ordo simpliciter necessarius; quia vnus articulus ab altero non dependet, tanquam à formali principio & motiuo; sed omnes præcipuè dependent à veracissimi Dei reuelatione.

Affert. III. Conuenientior tamen Ordo credendi fidei articulos est, qui in Symbolo Apostolico continetur. 1. Mysterium SS. Trinitatis. 2. Incarnatio verbi; Missio Spiritus S. Ecclesiæ Catholice Sanctitas, & infallibilis authoritas. Septem Sacramenta; hominisque iustificatio & glorificatio. 363.

- 3 Affert. IV. Pro Hæreticis illæ fidei propositiones, & Sacræ scripturæ testimonia, quæ ab ipsis bono sensu recipiuntur, argumenti loco assumi possunt, & alia quæ ipsi negant, utpote non quidem per se, sed ad hominem accommodata. Deinde hæretici maxime per traditionem conuincendi. Nam licet Scripturam vrgeant, non tamen probare; unde ipsis constet; Euangelium Matthæi esse Matthæi, & non Nicodemæ. 363.

C A P. VII.

De proponente Fidei.

Ecclēsiæ Ministri, V. C. Parochi & Episcopi singuli possunt errare in rebus fidei, quia nullum extat priuilegium, quamuis omnes Doctores simul nō possunt errare, cum populus illis adhærebit, & sic tota periclitaretur Ecclesia, quod fieri non potest.

Pontifex vt priuata persona potest incidere in hæresin etiam notoriam, quia non extat priuilegium, quare promissio à Christo S. Petro facta potest extendi ad Pontifices, vt priuatas personas, sed vt ad successores Petri in pastoralis potestate docendi. 364.

Ad reliquos Episcopos pertinet iudicare, num summus Pontifex vt priuata persona errarit: Ita Concil. 5. Romanum sub Symmacho Papa. *A multis antecessoribus nostris synodaliter decretum, atq; firmatum est, vt oues Pastorem suum nec reprehendere, nisi à Fide exorbitauerit. præsumant.* 364.

NB. Quamdiu summus Pontifex toleratur ab Ecclesia, decreta eius omnem vim habent, quia id pertinet ad conuenientem gubernationem Ecclesiæ, sicut etiam in alia bene constituta. Repub. tamdiu acta publici Magistratus valent, quamdiu in tali munere relinquuntur. iuxta l. Barbarius ff. de officio Prætorum.

Affert. III. Summus Pontifex etiam sine Concilio in decretis Fidei vniuersalibus, Ecclesiæ toti proponens non potest errare. Probat, quia sic tota Ecclesia possit induci in errorem, quod contra Matth. 16. *Porta Inferi &c.* Deinde probatur Quia Ecclesia reliqua summo pontifici, vt mēbra capiti adhærere tenetur: ergo si ille falsum, tota Ecclesia in errore. 365.

NB. Interim nihil obstat, quominus Summus Pontifex

Ponti-

Pontifex leges condatur, quæ ob circumstantias Ecclesiæ minus expediant; ut si in censuris ferendis nimis seuerus, aut in dispensationibus & indulgentijs nimis facilis sit: propterea eiusmodi decreta Pontificum; si Ecclesiæ minus vtilia appareant, à successoribus quandoque reuocantur. 366.

3 Assert. IV. Summus Pontifex etiam ut publica persona errare potest in diiudicandis particularibus quæstionibus, quæ plerumque de facto sunt. Ratio. Quia assistentia Spiritus S. promissa est petro & successoribus eius in ordine ad Ecclesiam, ne eam in errorem inducant: cuius rei periculum non est in decretis ad vniuersam Ecclesiam non attinentibus. 366.

4 Assert. V. Decreta generalium Conciliorum approbatorum, non possunt esse falsa, quia Ecclesia vniuersa non potest errare. Matth. 16. & 18.

Episcopi autem ex vniuerso orbe cum capite se representant vniuersam Ecclesiam.

Ergo, quæ in tali Concilio decreta.

5 Coroll. 1. Ad summum pontificem proprie pertinet, Concilia generalia congregare, quia ad eum pertinet, qui omnium nationum Episcopis cum auctoritate imperare potest. Hic autem est Summus Pontifex. 2. Constat ex praxi Ecclesiæ, ut Lucernus Legatus Romanus in Chalcedonenſi Concilio. ait: *Synodum ausus est facere, Dioscorus Alexandrinus Archiepiscopus, sine auctoritate Apostolica, quod nunquam licuit, nunquam factum est.*

Concilia omnia Oecumenica Romani Pontificis auctoritate conclusa: Nicænum à Syluestro indictum; Ephesinum à Cælestino, qui vices suas Cyrillo Alexandrino Episcopo congregandi commisit.

Chal

Chalcedonense constat ex Epistola Valentiniani & Martini Imperatorum.

Constantinopolitanum ex Nicephoro constat in Epistola ad Damasum Papam 367.

NB. Imperatores non vt Iudices adsunt Concilijs, sed vt presentia sua cohonestent, Synodum defendant, & externa auxilia praestent: Ita S. Ambrosius id agnouit, inter alios Constantinus Imperator lib. 1. cap. 1. apud Ruffin. vbi ita alloquitur Patres Niceaë congregatos: *Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi; & ideo nos à vobus rectè iudicemur.* 369.

Coroll. 2. Ad summum Pontificem pertinet etiam definire, qui libri canonici, qui apocryphi (N. Canon est id, quod certo numero, aut limite definitum est.) Inuenies autem Canonem S. librorum apud Gelasium Papam. Apocryphi dicuntur, quorum auctoritas obscura, & qui ab Ecclesia in canonem Scripturarum relati non sunt.

Coroll. 3. Symbolum Fidei ordinare, aut de nouo edere ad summum pontificem spectat. Ita S. Thomas: *Quia noua editio symboli ne essaria est ad vitandum errores. Ad illius ergo auctoritatem pertinet editio symboli, ad cuius auctoritatem pertinet finaliter determinare ea, qua sunt fidei.*

N. Quadruplex Symbolum: Apostolicum: Nicænum: Constantinopolitanum: Athanasianum. Cur Symbolum Nicænum publicè in Missa?

Quia est declaratiuum Symboli Apostolorum (quod occultè legitur in horis) & quia conditum tempore pacis, fide iam manifestata: At Symbolum Apostolicum, tanquã feruente persecutione conditum, iuxta primã suam originẽ, quasi occultatur. 371.

Q

NB. Sym-

NB. Symbolum Fidei articulis suis constat. Articulus autem est sectio siue membrum quoddam rursus Symboli continens in se peculiarem reuelationem à Deo Ecclesiae factam, ad uitae aeternae consecutionem.

Tria requiruntur ad articulum Fidei strictè & propriè sumptum, 1. Vt contineat Dei verbum Ecclesie publicitus propositum. 2. Vt contineat distinctam propriam credendi difficultatem, quae per reuelationem Dei auctoritatem superanda sit. 3. Vt contineat reuelationem Fidei per se & non per accidens reuelatam.

NB. Distinctio articulorum Fidei in Symbolo alijs, quia per illos directè ordinamur ad beatitudinem consequendam; alia verò, quae indirectè ob idem finem intelligentiam, reuelata sunt. V. C. quod Abraham duos filios: non propriè loquendo, censens articuli, quamuis reducuntur ad fidei articulos, aequè credi debent; idè latè loquendo articuli propositiones fidei non malè dicuntur.

NB. Licet pro numero Apostolorum 12. Articuli numerentur, tamen secundum numerum reuelationum credendarum 14. à Doctoribus depinguntur. Septem in parte ad diuinitatem pertinent. Septem in parte Christi opera explicant. 371.

10 Coroll. 4. Ad summum pontificem etiam pertinet, haereses iudicare & condemnare. Constat ex dictis. 371.

C A P. VIII.

An, & quatenus fides necessaria sit, necessitate medijs ad salutem.

1 Fides diuina supernaturalis; alia habitualis, et in Infantibus baptizatis, alia actualis, in vobis ratione. Actualis duplex alia explicita, alia implicita, perquam scilicet fidei propositio non in se

ciatim (vti explicita) sed in aliqua alia; in qua implicite continetur, generatim creditur, V.C. qui credit verum esse, quicquid Ecclesia credendum tradit, is etiam implicite mysterium SS. Trinitatis, Incarnationis, &c. credit. 372.

Supponendum I. Duobus modis aliquid dici necessarium ad salutem; necessitate medij, & præcepti. Medij est, sine quo homo, etiam sine culpa sua saluari non potest, vti baptismus in Infantibus, & pœnitentia in adultis, lapsis. Necessitas præcepti est, sine cuius executione homo saluari non potest, si exequendi facultas suppetat, secus si propter ignorantiam vel aliam impotentiam à præcepto excusetur.

Aff. 1. Fides habitualis necessarium medium ad salutem tam paruulis quàm adultis. Ratio, quia anima non est accepta Deo, super naturalium bonorum largitori, nisi supra naturæ vires eleuata, secundum intellectum ornata sit habitu supernaturalis cognitionis, aut fidei, secundum voluntatem verò habitu supernaturalis amoris.

Aff. 2. Actualis & explicita vnius Dei Fides supernaturalis; necessarium medium adultis ratione videntibus; Ex Apost. *Sine fide impossibile, &c.* Ratio. Deus adultos saluare non vult nisi cum eorum cooperatione: atq; cooperatio hominis ad salutem utilis, non est sine fide naturali, quia sine ea operatio nullam habet proportionem ad finem beatitudinis supernaturalis. Ergo fides necessaria, &c.

NB. In vno casu adultus potest vitam æternam consequi sine merito condigno; si nimirum Catechumenus imperfectè pœnitens in phrænesi baptizatur & postea moriatur. 373.

NB. Fidem supernaturalem non solum necessariam esse

Q 2 esse

esse ex parte principij seu auxiliij diuini, sed etiam parte obiecti, quia non satis est cognoscere Deum aut horem naturæ, sed etiam autorem supernaturalium rerum gratiæ & gloriæ, cum talis cognitio fundamentum accessus ad Deum.

4. Assert. 3. Post lapsum fides actualis in Christo saltem implicita, in veteri fuit, medium necessarium ad salutem omnibus adultis ratione utentibus. In 14. Nemo venit ad patrem. Secundò ratione; quia sicut in statu naturæ adulti non potuissent saluari a lapsum sine cognitione Dei creatoris & sanctificatoris: ita in statu lapsæ naturæ non sine cognitione Christi redemptoris & medici humani generis. Vult enim Deus, ut homines quærant Medicum animarum, Christum, at non possunt illum inuenire sine fide; 36.
5. Necessitate præcepti debebant habere experientiam, saltem confusam, fidem de Christo redemptore, secundum modum reuelationis ipsis factæ.

Probabile est fidem explicitam SS. Trinitatis non esse necessarium medium ad salutem post Evangelij promulgationem, quia non potest ex scripturis probari.

Nam Gentiles inuincibiliter ignorant fidem Christianam, possunt cum auxilio gratiæ diuine credere Deum autorem supernaturalium donorum, in eum spem suam collocare, & diligere super omnia, & sic iustitiam coram Deo consequi, quamuis tribus non implicita fide in Christum. Nam sicut in Actibus Cor. 15. Secundò, quia rudes Christiani non explicitè credant Mysteria SS. Trinitatis & incarnationis, deinde quid dicemus de surdis & mutis, quibus baptizatis reliqua Sacramenta ministramus.

Contraria sententia etiam probabilis; quia quædam

non credit in eum, iudicatus est. Ioan. 3 sed refutatur. Rectè inde ostendi non quidem necessitatem mediæ absoluti, sed præcepti ijs incumbentis, quibus annunciatum est. 374.

NB. In noua lege requiritur explicita & distincta fides, scilicet esse hunc Dei filium, vnum in natura cum patre & Spiritu Sancto, discretum personaliter. Cum iam in veteri sufficiebat Fides confusa de Christo venturo. 372.

C A P. XI.

Quæ Fides, aut Rerum diuinarum cognitio necessaria sit, necessitate præcepti.

Assert. 1. Hominibus impositum præceptum à Deo, de actu Fidei supernaturalis. Nam incumbit ipsis lex naturalis, ad finem suum tendendi, ad quem creati sunt à Deo. Initium autem huius viæ, qua ad Deum vt finem nostrum tendimus est Fides. Heb. 11. Nam *Accedentem ad Deum oportet credere.* Hoc autem præceptum Fidei non est in Decalogo, sed tanquam Fundamentum præsupponitur.

Assert. 2. Hominibus etiam præceptum de credendo redemptore Christo, secundum mensuram reuelationis, pro temporum aut personarum varietate, facta, impositum. Cqm enim Christus caput, Dux via & medium ad vitam æternam à patre constitutus, conuenit, vt hoc caput, hunc Ducem, &c. cognoscant. 375.

NB. Iudæi obscurum Redemptorem aliquem credebant, nec opus erat hunc fore filium Dei, quia nobis clarè reuelatum, nisi Adamo, Henoch, Iob, &c. patriarchis, quibus speciali gratia mysterium SS. Trinitatis & incarnationis reuelatum.

Assert. 3. In lege Evangelica adultis ratione 2

Q 3

vten-

uentibus necessaria est necessitate præcepti actus
& explicita fides articulorum, saltem secundum ip
rum substantiam licet conceptu imperfecto app
hendantur : quia id exigit professio hominis Ch
stiani, & non Catechumeni ad Baptismum.

NB. Quod si qui sint adeo rudes, ut nullis præ
cationibus ob penuriam instructorum ex inuincibili
ignorantia solum credant, quicquid Ecclesia credi
excusandi à mortali sunt & saluandi. 377.

Parochi tenentur instruere, & sub censuræ po
possunt cogi. 377.

3 Assert. 4. In omni hominum statu, necessitas
præcepti, credi vel cognosci ea omnia debent, quæ
vel fidei exercendæ, vel honestè viuendi causa ad
lutem requiruntur. Sic olim in veteri, animæ immu
talitas, hominem egere gratia & iustitia, sub Mo
Circumcisio : In lege noua, Missæ sacrificium, &
ptem Sacramenta religiose colantur. Item fideles
ligati, ut sciant Pater, Aue, Credo, 10. Præcepta Sa
clesiæ, si non verbotenus, saltem secundum substantiam.

NB. Obligationem memoriter mandandi; Pater
Aue, Credo, Decem præcepta esse solo sub veniali.

C A P. X.

Quo tempore præceptum fidei diuina obligat

NB. **D**uo esse præcepta Fidei, secundum ad
internum. Vnum affirmatiuum, ut credi
mus mysteria Fidei à Deo reuelata. Alterum negati
uum, ut non dissentiamus fidei mysterijs, nec de
rum veritate dubitemus. 377.

1 Assert. 1. Negatiuum non dissentendi nec dubi
tandi de articulis Fidei, postquam sufficienter præ
positi nobis, obligant. 2. Affirmatiuum exerceri
in

Interdum actum non omnitempore obligat, sed certis casibus. 1. Quamprimum homini proposita fidei mysteria, tenetur statim assentire, quia hoc iure naturali pertinet ad officium viatoris; ut dum in via est, ad propositum sibi finem tendat; id autem præstare non potest, nisi finem suum, qui Deus ac beatitudo est, cognoscat, & quæ ad hunc finem consequendum necessaria. 378.

Tunc mysteria fidei alicui sufficienter proposita consentur; quando ex notis propositis adeò appareat, ut secundum regulas prudentiæ moueri debeat ad fidem acceptandam, Regulæ prudentiæ sunt mirabilis ordo machinæ mundi, & dependentia ab aliquo superiore gubernatore, ite persuasio tot. 1000. hominû prudentium. Accedit longè securius esse fidem hanc, quod Deus sit acceptare, & quod inquiringibus se remunerator sit: ne si non acceptatur, nihil muneris, sed pœnâ potius ab eo consequatur. 378.

NB. Turcæ & hæretici, cum de nostra Religione audiunt, & dubitare incipiunt, tenentur ponderare, atque utrimque ponderati, tenentur ob notas, quibus nostram Deus ornauit, acceptare, etiamsi eorum secta eis verisimilis videatur.

Secundò exercitium fidei obligat in extremis, tum enim homo magis tentatur contra fidem, idcirco têtatio illa contrario actu fidei superanda est. 379.

C A P. XI

De præcepto externæ fidei confessionis.

Asert. I. Nullo casu licet externa voce aut signo fidem negare, est Christi Domini apud Matth. 10. *Qui me negauerit.* Nam & præceptum negatiuum, V. C. ne fidem veram abneges, præcepta auté negatiua, utpote iuris naturalis semper obligant. 380.

Q 4

Quod

Quod si ficto animo neges, & tamen intime mearneas constans. Respons. Licet secundum Sanchez verè non fias hæreticus, tamen in te grauiissima mentis. Christus Luc. 9. Qui me erubuerit coram hominibus, 380.

- 2 Fidem exterius fateri non semper necessarium sed licitum interdum dissimulare & tacere. Ratio quia præceptum de confessione Fidei est affirmatiuum, quod non obligat secundum omne tempus, sed in certis casibus seu concurrentibus, debitis circumstantijs obligat, si necesse ad cultum Dei, aut spirituale vtilitatem proximi, aut ad propriam salutem tuendam. V. C. si tua taciturnitate sequitur contemptus relig. Catholicae proximorum scandalum, teneris fateri, & si ex tua confessione augmentum Religionis aut cultus diuini consequitur, teneris etiam cum periculo vitæ. 380.

NB. Sine necessitate aut vtilitate fidem apud hæreticos fateri temerarium.

- 3 NB. Simulare quod non est, non licet, quia mendacium intrinsecè malum dissimulatio verò quod est sine veritate, & ob id verbis, alijsue signis ambiguitate vti quandoque licitum, si scilicet non tenearis rogatus respondere. V. C. si vilis homo rationem fidei à te postulat, si neges te Catholicum peccabis grauius, si taceas aut dicas; quid ad te? non peccas Si verò Magistratus aut persona publica, tunc peccas, si non fateris, Ratio, quia talis dissimulatio, cum scandalo & Catholice religionis detrimento iuncta esse solet. 381.

NB. Si ficto animo dicas, te esse Turcam, aut hæreticum, aut alio signo, peccabis, ob circumstantiam concurrentem. 381.

- 4 Probabilis est non esse peccatum mortale ob grauem causam, V. C. mortem euitandam, aut iustam ab hoste victoriam portandam, vti vestibus gentilium. Ratio, quia

tales vestes per se non directè protestatiua falsæ religionis: seu res sunt per se indifferentes: ita etiam sacerdos iter faciens per terras hæreticorum instar laici incedens non peccat, quia non tenetur statum suum vestibus ostendere. Estque magna distinctio inter verba & vestes: nam verba per se subordinata sunt conceptibus ad rem significandam: at vestes per se sunt ordinatæ ad tegendum 382.

Nota: Non licet occultis Catholicis sumere cœnam cum hæreticis: quia per circumstantias personarum loci, &c. determinatur ad significandum cultum religionis hæreticæ. 383.

Licet verò concessio carnis secundum se sit indifferens, tamen spectatis circumstantiis v. c. si in loco hæretico diceretur tibi die veneris, *qui Evangelicus est, suo papa inimicus, comedat carnes*; peccabis, si non protesteris, dicendo, hoc non debere esse signum explorandæ religionis, cum multi etiam Catholici licentiam habeant: Quid si iridereris non comedendo? Item si non grauius periculum quam hoc tibi imminet, teneris abstinere.

NB. Si sine scandalo audias concionem hæreticam, vt errores hæretici ministri notes ad confutationem, permittendo hominibus falsam persuasionem, te hæreticum esse, non peccabis 383.

Quod si verò à publico hæretico Magistratu cogaris ad hæreticam concionem, cum id directè tendat ad coactionem ad hæresin grauissimam; peccabis si pareas, vt constat ex Pauli V. Pontificis Epistola ad Anglos. 383.

NB. Ex decretis pontificum teneri beneficiandos parochos graduandos facere professionem Fidei. 384.

De Infidelitate eiusq; speciebus.

NB. **D**Vplex est infidelitas, quæ non peccatum, utpote si infidelis de fide nihil unquam audiuit, hoc Rom. 10. *Quomodo credens ei, quem non audierunt.* Ioan. 15. *Si non venissem, & locutus ei fuisset,* &c. Aut licet audiuit, tamen post diligentem considerationem, non deprehendit sufficientia argumenta.

1 Altera infidelitas est formalis, cuius tres sunt species, aut enim infidelitas aduersatur fidei susceptæ in typo aut figura, & est Iudaismus, vel aduersatur fidei cum veritate susceptæ, estque apostasia & hæresis, quæ ita differunt, quod illa Fidei veritates uniuersim, hæc ex parte abiiciat: vel infidelitas aduersatur fidei non susceptæ, & est Paganismus. 385.

2 Infidelitas superat omnia peccata, quæ ad mores pertinent. Nam directè impedit remissionem peccatorum. Hinc illud Domini, Ioan. 8. *Si non credideritis, quia ego sum, moriemini in peccato vestro.*

3 Inter infidelitatem merè negatiuam, & omnino inculpatam & inter formalem, media, quæ fidei priuatiue opponitur, & non est aliud, quam ignorantia in rebus fidei culpabilis, sed non pertinax: V. C. Si catholicus ex vincibili ignorantia opinionem aliam quam fidei repugnantem teneat, paratus tum mutare, si sciret contra Ecclesiæ sensum eam esse.

Aliud verò est in hæretico, qui postquam de falsitate hæresis suæ suspicari cepit, tum non deserit, quæ prior attinet fidem habitualem & regulam per quam credenda à non credendis deprehendere potest, quæ est infallibilis Ecclesiæ autoritas; at posterior, quæ à communionem Ecclesiæ alienus in falsa religionis professione

professione persistit, idq; per crassam ignorantiam, nam contumax est, 386.

Nota tamen, si qui inter hæreticos aut infideles omnino nihil, vel non nisi obscura quædam & abominanda audiant, V. C. Papam esse Antichristum, &c. fieri posse, vt tales inuincibili ignorantia laborantes fidei in Baptismo habitum infusum retineant, quippe qui non nisi per actum Fidei supernaturali formaliter oppositum excluditur.

Deinde eas Fidei veritates, quas nobiscum communes, retinent, V. C. de Sancta Trinitate, Incarnatione, credere possunt cum Dei auxilio & saluari, vt Sanchez, 386.

C A P. XIII.

De Heresi.

Heresis est error contra fidei veritatem iunctus cum I
pertinacia in eo, qui fidem suscepit: quod additur ratione catechumeni, qui licet essentialiter nõ differt ab hæreticis, si pertinax contra fidem, sicut Æthiops non essentialiter differt ab aliis hominibus, qui æthiopes non sunt, tametsi inchoatiuè, & non completiuè siue formaliter membrum Ecclesiæ est, idcirco si talis à fide recedit, pœnis hæreticorum non ligatur.

Pertinacia in eo consistit, quod quis sciens suam 2
sententiam esse contra Ecclesiæ auctoritatem, nibilominus eam tenet, idq; culpabiliter.

¶ Si verò aliquis crassè ignorās ob tædiū inquiredi, & nõ incorruptā Ecclesiam esse profitetur, licet peccet, tamen non propriè hereticus, quia est paratus & rectè

rectè affectus erga Ecclesiam & alioquin Catholicus. Si verò Lutheranus ex crassa, tum hæreticus, quia est culpabilis & oppugnat Ecclesiam 388.

3 Parochi possunt absoluerè ab hæresi materiali, prærequisita professione fidei, & vti hac forma: Absoluo te à vinculo excommunicationis, & speciatim ob hæresin: si incurristi; in quantum possum, &c. Si tamen consuetudo loci, vt etiam materialis ad priuilegiatos Confessarios mittantur, aut ad commissarios, seruanda est 388.

4 NB Reformantes debere prius instruere hæreticos, & non dare Schedam Confess. nisi profiteantur serio se paratos esse mori in Catholica fide.

5 Quæstio I. Dubitans deliberatè de articulis fidei est hæreticus, quia non habet se merè negatiuè, sed iudicat incertum esse; Ex. ipe, qui inter hæreticos natus, his enim licet dubitare, donec perfectè instruantur. 389. Ratio, quia dubitatio talis non est iuncta cum contumacia.

6 Quæstio II. Qui dissentit diuinæ reuelationi priuatim sibi factæ, pertinaciter is quidem ad hæreticos pertinet, tamen propriè non hæreticus, nec penis subiectus, Ratio quia hæreticus propriè dicitur, qui in dogmatibus fidei ab Ecclesia contumaciter recedit, at hoc hîc non fit.

7 Nec propriè hæreticus est, qui negat propositionem Theologicam, quæ ex vna propositione naturaliter nota, & altera de fide per euidentem illationem sequitur, dummodo ingenio adeò hebes, vt illationis necessitatem non percipiat, V.C.

Omnis homo risibilis, Christus homo. Ergò.

CAP.

CAP. XIV.

De Excommunicatione Hæreticorum.

Hæretici formales, si hæresin externo actu pro-
dant, aut alia actione mortaliter mala, excom-
municationem incurrunt Papæ reservatam. (excipe
purè mentales hæreticos,) & illi à quouis exposito
confessario absolvi possunt.

Nec excom. qui hæresin quam animo conceptam
gecit in somno profert, nam discrimen est inter ho-
mici-
dium & similia peccata, quæ opere externo cõ-
summantur; & hæresin, cuius malitia animo perfici-
tur, & in intellectu essentialiter consistit & perfici-
tur. Homicidium autem in externo opere consistit,
ideoque verum est peccatum externum homicidii,
tametsi fiat ab ebrio, qui tunc nihil aduertit siue in-
telligit, modo prius aduerterit cum causam præbuit,
ob quam indirectè atque imputatiuè ipsi volunta-
rium censetur. 391.

N. Mortaliter mala dixi, nam si consilii causa ma-
nifestata fuit, non excom.

Resolutio 1. Si quis fouens occultè hæresin, absti-
neat à Missa, nec genu flectat, excom: hæresis incur-
rit, nisi eius omissio obliuioni aut iustæ excusationi
probabiliter ascribi possit, licet ex animo hæretico
proficiscatur 392.

Resol. 2. Qui carnes comedit die prohibito, si sit
occultus hæreticus, si sine protestatione contraria,
incurrit excom. quia sicut excomm. incurrit qui pro-
positum percutiendi Clericum sufficienter exequi-
tur; ita qui hæresin animo consummatam sufficien-
ter significat, secus si insufficienter.

Credentes hæreses, V.C. Lutheri vera esse dog-
mata

mata fidei, licet nesciatur qualia sint, excom. Bullæ quia speciatim mentio fit eorum in bulla.

Tertio; Excom. Bullæ incurrunt receptores, fautores, defensores intellige hæreticorum, quatenus hæretici sunt, vt hæresin suam docere, defendere, & diffundere possint: ita Iudices si non capiant hæreticos.

Vxorem aut patrem fouere, occultare, ne veniant in manus Inquisitorum, non meretur excom. quia persona tam coniuncta alicui, quasi eadem cum ipso reputatur, quam non defendere valde difficile, ita Simanca.

NB. Non incurritur excom. ab hæretici fautore, receptore, defensore, nisi malus effectus sequatur, scilicet hæreticus, ob tale ipsi auxilium præstitum manus Iudicis euadat, aut hæresin magis diffundat. Cum enim in Canonibus Ecclesiasticis faciens alicuius rei principaliter excommunicetur, accessorie autem mandans, consulens aut faciens: tunc excommunicationem non contrahunt, nisi secundo effectu, secundum receptam DD. sententiam: Atque in Bulla principaliter excommunicantur Hæretici, accessorie verò & secundum extensionem eorum &c. Ergo isti non incurrunt excom. nisi ex fauore siue auxilio malus effectus sequatur. 393.

CAP. XV.

De Excom. Lectorum hæreticorum librorum.

Asertio. Excommunicationem Bullæ (vbi recepta) (nam iuxta Becanum in Germania non recepta nec Index) incurrunt lectores librorum hæreticorum (plus quam paginam, etiam in voluminibus) nec in libro Catholico hæreses insertas prauolice affectu.

ctus, quia lege canonica nō punitur affectus, sed factū
 NB. Nisi scholia aut commentarii tam copiosi, 2
 vt liber censeretur, nec qui Catholicum librum legit,
 licet contineat hæreses.

Nec qui epistolam aut concionem, necdum in 3
 formam redactam, quia verba pœnalis legis strictè
 accipienda sunt.

Nec qui legunt historicos aut Poëtas, Iuridicos 4
 aut Medicos, non ex professo tractantes hæreses, li-
 cet mixtas hæreses contineant, quia in his Septentr.
 hæc bullaris constitutio non recepta; Nec Regula
 VIII. Indicis librorum ad nos Germanos pertinet,
 quia non sunt hic Inquisitores. 395.

NB. Nec incurrunt qui non scienter legunt licet 5
 crasse. Nam quotiescunq; lex pœnalis scientiam re-
 quirat, excusat ignorantia etiam crassa, sufficit sola
 curiositas.

Quod si vir doctus quærat locū in libro hæretico
 ad confutandū, non peccat, quia lex naturalis chari-
 tatis erga proximū vineere debet legē Ecclesiasticā.
 quā causam esse arbitror, cur in quibusdā Prouinciis
 lectio librorū hæreticorum nō tanta seueritate pro-
 hibita censeatur, quia ad confines hæreticos conuin-
 cendos, necessariū putatur, eorū libros legisse. 396.

Excom. incurrunt, qui legunt proœmium in no- 5
 tabili quantitate, quia summam totius libri conti-
 net. 396.

Audientes legere libros hæreticorum, excommu- 6
 nicantur; Quia quod quis per alium, &c. Hæc enim
 fuit mens summorum pontificum, alioquin cuilibet
 in fraudem legis agere perquam facile esset. 396.

NB. Suadentes legere, modo ipsi non attēdant, li-
 cet peccent, tamen non excommunicantur, nisi ma-
 lignus Effectus hæresis sequeretur. NB, Re-

7 NB. Retinentes libros, excomm. tempore notabili.

8 Libri in Indice prohibiti licet nullum errorem, tamen non legendi: quia damnato authore in genere Religionis, damnata censentur omnia eius scripta de Religione. 397.

Nota discrimen inter libros prohibitos primae classis, habent annexam excomm. reservatam: secundae non reservatam (reg. 7. obscœni, reg. 8. magici, sed non excomm. licet mortale) reg. 4. prohibentur biblia, sed non recepta in Germania. 397.

9 Laudabiliter libri hæretici comburuntur: testatur Clemens lib. 1. Apost. const. c. 7. ita libri Arrii Nestorii combusti. Etiam libri impuri Act. 9. Multi ex eis, qui fuerant curiosi sectari contulerunt libros; & combusserunt coram omnibus 398. Fuerunt hi libri Magici.

CAP. XVI.

De Apostatis.

1 **T**Riplex Apostasia: altera à Fide; altera ab obedientia; Tertia ab ordine sacro, vel Religione. 398.

Apostasia à Religione est criminosa & mortificata recessio à religiosi Ordinis sine licentia prælati instituto, sine revertendi proposito. Non Apostata, ad laxiorem, licet peccet & tenentur redire excommunicatur, si revertendi animum retinet, & fugitivus censendus. Apostata licet habitum retineat tamen apostata, & qui recipit talem, excommunicatur.

Apostasia à sacro ordine; Cum quis à perfectione statu clericali (in maioribus Ordinibus, nam si in minoribus)

minore potest, dimisso beneficio) ad statum coniugii, aut laicæ conuersionis, dimisso habitu propria temeritate transfert. 399. Talis iure infamis, & si monitus non se correxerit, deponendus.

Apostasia ab obedientia, si late est in omnimortali, strictè, cum quis se opponit iustis præceptis superioris, cuius præcipua species est schisma, de quo infra Tract. 3. c. 11.

Apostasia à Fide in toto differt ab hæresi, quòd hæreticus non omnino abneget articulos fidei: at Apostata à fide est, qui Christum & Fidem quam suscepit, penitus abnegat.

Hinc omnes pœnæ Hæreticorum etiam in Apostatas, non autem è contra Apostasiam ad Paganismum ad Iudaismum, vel Atheismum.

Species distinctæ idèò in Confessione manifestandæ pœnæ apostatarum. I. Excommunicatio in bul-la reservata. II. Irregularitas. III. Iuris infamia, extendens se ad filios vsque ad secundam generationem ex linea paterna, materna verò ad primam, sed ad hanc pœnam requiritur sententia Iudicis declaratoria 399. IV. Confiscatio omnium bonorum à die criminis commissi. c. cum secundum, de hæret. in 6. *Bona hæreticorum ipso iure decernimus confiscata.* 400. V. Si per annum in excommunicatione persistant, fiant intestabiles, & inepti ad hæreditatem adeundam. Requiritur tamen sententia Iudicis sicut donationes & aliæ alienationes factæ à criminosis confiscationibus possunt rescindi & reuocari. 400. VI. Priuatio patriæ potestatis in liberos & mancipia, etiam ante sententiam. Verùm hæ pœnæ non habent locum in Germania apud Lutheranos, propter fœdus nutum tacitè permittente & con-

R

sentient

sentiente summo Pontifice, vt liberos suos in patri-
potestatem retineant, aliisque iuribus & immunitatibus
civilibus, non item Ecclesiasticis vna cum Catholicis
gaudeant. VII. Priuatio Ecclesiasticorum beneficiorum
& dignitatum ipso iure inco-

400.

NB. Civilis poena haereticorum est mortis sup-
plicium, si abiurare nolint. Ratio, quia haeresis est
men perturbans Reip. pacem, non minus quam
tum & homicidium.

CAP. XVII.

De Communicatione Christianorum cum Infidelibus, puta Iudæis ac paganis.

I **Q**uest. I. Communicatio cum infidelibus
Iudæis, & vt dignitas Religionis Catholicae
seruetur, prohibetur iure Canonico, in poenam
ritualem propter periculum peruersionis.

Quod si formaliter, non vt socii conueniant,
per accidens & praeter intentionem, non prohibetur.
401.

Operas tamen locare Iudæis licet. modo non
assidua conuersatio, sed non subesse, vt seruiant
nutricem agere, nisi in necessitate, seposita cohabitatione
& familiaritate. 401.

Azymos comedens cum Iudæo & frequenter
uiuans, peccat mortaliter, quia finis ab Ecclesia
tentus grauitur laeditur: secus, si semel proprios cibos
absque scandalo. 401.

Necessitas excusat comedentem cum Iudæo
bos non discretos, aut medium accersentem, item
velis illos conuertere. 402.

Quæst. 2. Infideles bello non sunt directè coer- 2
cendi ad fidem, probatur, quia potestas principum
secularium solum se extendit ad finem temporalem,
non autem ad ea quæ supernaturalis ordinis sunt.
Indirectè autem potest fieri. 1. negando illis ius
habitationis in regno Christiani Principis, nisi ve-
liat conuerti. 2. Imponendo illis maiora tribula
(modo intra limites iustitiæ) donec fiant Christia-
ni Nec Ecclesiastici prælati possunt procedere cōtra
Infideles pœnis Ecclesiasticis, vti 1. Cor. 3. Aliud est
de hæreticis, qui sūt subiecti Iurisdictioni Ecclesiæ.

Nec seculares principes possunt propter Idolo- 3
latrîam non iniuriosam aliis paganis extèris inuade-
re. Ratio, quia ad omnem punitionem & vindi-
ctam iustam requiritur iurisdiction, aut illata iniu-
ria. Ergo, vbi vtrumque deest, vt ponimus, iusta
punitio inferri non potest. 402.

Cæterum propter peccata, quæ iniuriam conti-
nent, licitum est, quandoque infideles bello perse-
qui. 1. Si impiis suis ritibus (rapiendo) innocen-
tes iniquo damno afficiant. 2. Si Christianam fi-
dem contumeliis proscindant, aut Christianos per-
uercere conantur. 3. Si Christianis Prædicatori-
bus, cum ex Dei voluntate atque imperio mittun-
tur, aditum in regiones suas patefacere, vel suis sub-
ditis liberam potestatem audiendi concedere recu-
sent, iustæ hæ erunt causæ belli. Vide Becanum, cap.
13 q. 4. concl. 3.

Quæst. 3. Ritus gentilium & hæreticorum non
sunt tolerandi, nisi necessarium ad maius malum eui-
tandum. tit. 3. Hæreticum hominem post vnam & se-
cundam correptionem de vita.

Iudeorum tamen ritus antiqui possunt permitti, 4

R. 2 non

non vt nouas synagogas ædificent, nec libros nouos edant, quibus Christiana fides impugnatur. 403. Nam tali immunitate Iudæos conuenit gaudere quia ritus tales Euangelicam veritatem figura adumbrant, eidemq; testimonium præbent.

Coroll. Iudæorum causæ ciuiles debent apud iudicem Christianum secundum legem Moyfi, (Vt vt filius excludat filiam ab hereditate patris) decideri. Si autem casus lege Mosæica de cibus non est, vel si Iudæus cum Christiano litiget, tunc controuersia decideri debet secundum ius Cæsareum, seu commune regni.

6 Quæst. 4. Iudæis & infidelibus non debet permitti, vt de nouo acquirant dominium aut iurisdictionem in infideles, quia id cederet in scandalum & periculum fidei. 404.

N. Infideles dominio Iurisdictionis in subditos non ideo priuantur, quod subditi fidem Christianam non habent. Quia dominium & prælatio iure humano & gentium introducta: distinctio autem fidelium & infidelium prouenit ex iure diuino. Ius autem diuinum, quod est ex gratia, nõ tollit ius humanum, quod est ex naturali ratione.

N. Ecclesia, & principes Christiani possunt priuare sibi subditos dominio in seruitutem, si hi Christiani fiant, id constat ex praxi Ecclesie qua statuit, vt serui Iudæorum tum vernaculi, qui empti ad seruitutem, liberi fiant, si Christiani, qui autem empti sint ad mercationem, teneantur Dominus intra tres menses venum exponere, vt Christiani semi possint. Ratio, quia princeps publicus potest subditos suos priuare dominio, non tantum rerum, sed & personarum, si ad bonum publicum.

publici
ni infide
principi
à domo
stare ab
tur iuri
farium
gis à De

LIB

N
des in
tas vol
tione r
lum co
post. i.
mate.
sumus,
licet no
concup
um ab
nus &
pub

publicum necessarium esse videatur. Adde, si ser-
 ni infidelium, etiam non subiectorum Christianis
 principibus peruersionis patiantur, posse
 à dominio dominorum suorum Ecclesiastica pote-
 stare absolui. Tunc enim directè tanquam exerce-
 tur iurisdictio in ipsos Infideles, quatenus id neces-
 sarium est ad tuendum finem Ecclesiasticæ potesta-
 tis à Deo concessæ. 404.

LIB. II. TRACTATUS II.

De Spe.

CAP. I.

Quid sit spes?

NOta duas esse potentias hominis quæ su-
 pernaturalibus donis ac virtutibus or-
 nari ac perfici possunt, vt Deo gratus
 fiat; Inter Theologicas virtutes vnica fi-
 des intellectum ornat, duæ reliquæ Spes & Chari-
 tas voluntatem. Ratio, quia vitiator absoluta cogni-
 tione non potest complecti Deum sicuti est, sed so-
 lum cognoscere cum analogia ad creaturas teste A-
 post. 1. Corinth. 13. *Videmus nunc per speculum in anig-
 mate.* Amore autè voluntatis in Deum tendere pos-
 sumus, non tantum cum ordine ad nos, quatenus sci-
 licet nobis bona promittit, ac largitur, (qui est amor
 concupiscentiæ suapte natura imperfectus) sed De-
 um absolute amare possumus, quatenus in se bo-
 nus & perfectus est, qui est amor amicitiae. Quod

R 3

Apotho-